

הסתכלות לטווח ארוך

דוגמא נוספת: פעמים רבות לא מתייחסים מספיק לעניין המשחק של הילד. משחק זה דבר רציני מאוד אצל ילד. ר' ישראל סלנטר ני"ע אומר: כאשר ילד משחק בקרש בתוך אמבטיה, ואומר שזו אונייה, אם לוקחים ממנו את הקרש הזה הרי זה ממש כמו שהיו מטביעים ספינה גדולה של אדם מבוגר. הקרש אצל הילד הוא כמו ספינה אצל אדם מבוגר. אדם שמפריע לילד במשחק שלו – גוזל משהו מן הילד.

ישנם דברים שהם כעין דברים מוסכמים, ידועים ומקובלים. דרך משל: בסעודת שבת דורשים מהילדים לשבת ליד השולחן במשך כל הסעודה, אף שהסעודה נמשכת שעה או שעה וחצי, ולעיתים אף יותר. לילד צעיר זה בלתי אפשרי. ילד לא יכול לשבת בשקט כל כך הרבה זמן. הוא מוכרח להסתובב. לשבת במשך כל הסעודה, זה הרבה למעלה מן הכוחות שלו. אם מכריחים אותו – הרי שכופים עליו לעשות דבר שהוא הרבה למעלה מכוחותיו, ולא צריך להסביר עד כמה זה לא טוב. הכוונה היא בעצם טובה, רוצים לבנות; אבל לשם כך מכריחים את הילד, והילד איננו יכול להיבנות עם דרישות שהן מעל ליכולתו. התוצאה מזיקה לילד. הנזק גדול במיוחד בגיל הצעיר, כי כל הפרעה קטנה בזמן הזריעה עלולה להביא מאוחר יותר לידי תוצאות חמורות.

ההסתכלות לטווח ארוך

חינוך הוא תהליך שצריך להיות לכתחילה לטווח ארוך. כבר כאשר הילד בן שנתיים או שלוש שנים, צריך לדעת ולקחת בחשבון שכשהילד יהיה בן ארבע-עשרה-חמש-עשרה, הוא יהיה בתקופה קשה מאוד. כדי לעבור את התקופה של גיל ארבע-עשרה בשלום, הוא צריך להיות קשור עם ההורים שלו ביחס חם. אם ההורים מתייחסים בתקיפות אל ילד בן שנתיים, שלוש או ארבע, אם מחנכים בחינוך נוקשה, אם

מכים אותו, ודורשים ממנו מעבר ליכולתו – הורסים את היחס החם של הילד אל ההורים. אמנם בשלב מוקדם כזה עדיין לא מתגלה החסרון של היחס. הילד עדיין זקוק להורים, הוא אוהב את ההורים. אבל אחר-כך, כשהילד בן ארבע-עשרה, באים ההורים מופתעים וצועקים: "אינני מבין מה עם הילד שלי, הוא לא מדבר אתי כלל, הוא לא מספר לי שום-דבר, אין לי מושג מה הולך אצלו". כשההורים באים ושואלים אותי מה לעשות, אני שואל אותם: "אמור לי, היכית את הילד כשהיה בן שלוש?" והוא עונה: "כמובן, הרי הייתי צריך לחנך אותו". אזי אני משיב: "עכשיו אתה משלם בעד המכות שנתת לו אז". המכות והיחס הנוקשה מפעפעים בתת-ההכרה של הילד מבלי שהוא יודע, הדברים נסתרים בתוך נפשו, ובזמן ההתבגרות הדבר יוצא ומתגלה, וההורים רואים שאיבדו את היחס אל הילד. בשבילם זה צער גדול, ובשביל הילד נזק גדול.

החינוך של ילד קטן צריך להיות לטווח ארוך. ההורים צריכים לבנות יחס חם אל הילד, כך שכאשר יהיה הילד בתקופת הבגרות, שהיא תקופה קשה, היחס החם הזה יעמוד לו ויעזור לו.

לפעמים נדמה שמגיעים לתוצאות יותר טובות באמצעות הנוקשות. אבל "החכם עיניו בראשו", והורים שיודעים את סוד החינוך ואת החשיבות של ההסתכלות לטווח ארוך, נזהרים מאוד בגיל הרך שלא להסתכל רק על התוצאה המיידית. מצוי מאוד מצב שבו ילד לא שומע בקולי, ואני נותן לו כמה סטירות ומיד הוא שומע בקולי, ואני מתפאר: "אה, אני יודע איך להשפיע על הילד שלי". אבל זוהי שמחה מוקדמת מאוד. בעד ההנהגה הזו עתידים לשלם כאשר הילד יהיה בן ארבע-עשרה ובן חמש-עשרה, ואז יהיה קשה מאוד לתקן את המעוות.